

opusdei.org

Foarte umani, foarte divini (XVIII): libertate interioară, sau bucuria de a fi tu însuți

Găsirea centrului ei în iubirea lui Dumnezeu este tot ceea ce este necesar pentru ca libertatea noastră să ne facă să devenim oameni unici, fericiți, care nu ar fi schimbați cu nimeni altcineva.

04.12.2023

Renumele lui Isus s-a răspândit în toată Galileea. Nu este un învățător ca ceilalți; el vorbea cu autoritate iar cuvântul său impresiona mult... chiar și pe demoni. După ce a predicat în diverse locuri, „a venit în Nazaret, unde crescuse” (Lc 4,16). Luca situează această scenă la începutul vieții sale publice. Relatarea este atât de densă încât poate fi considerată ca o „evanghelie în evanghelie”: în câteva rânduri, nu numai că deschide în mod solemn misiunea Domnului, dar sintetizează într-un anumit fel întreaga sa viață ^[1]. Isus se duce la sinagogă și merge să citească. „I se dă cartea profetului Isaia. El a deschis cartea și a găsit pasajul unde este scris:

„Duhul Domnului este asupra mea: pentru aceasta m-a uns să duc săracilor vestea cea bună; m-a trimis să proclam celor închisi eliberarea și celor orbi recapatarea vederii, să redau libertatea celor asupriți; să

vestesc un an de îndurare al Domnului”. Isus închise cartea, o dădu slujitorului și se așeză. Toți, în sinagogă, aveau ochii ațintiți asupra lui. Atunci, el le zise: „Astăzi s-a împlinit Scriptura aceasta pe care ați ascultat-o cu urechile voastre” (Lc 4,17-21). Isus își prezintă mesianismul în termeni foarte clari și o face într-un text care pune accentul pe darul libertății. Pentru acest dar a venit în lume; a venit să ne elibereze de sclavie și de opresiunea păcatului.

Libertatea: primii creștini erau conștienți că acest dar se afla în inima credinței lor și de aceea sfântul Paul a făcut din aceasta o temă constantă în scrisorile sale. Isus ne eliberează de povara păcatului și a morții, de fatalitatea oarbă impusă de religiile păgâne, de patimile dezordonate și de tot ceea ce face mizerabilă viața umană pe pământ. Totuși, libertatea nu este doar un

dar, dar și o sarcină. După cum scrie Apostolul neamurilor, „Pentru libertate ne-a eliberat Cristos. Așadar rămâneți tari și nu luați din nou jugul sclaviei!” (Ga 5,1). Este deci necesar să păstrăm libertatea, să fim la înălțimea acestui dar și să nu ne abandonăm iar sclaviei. Primii creștini aveau această convingere marcată cu fierul roșu în inima lor; dar noi? Mulți dintre noi am fost botezați la naștere. Ce pot semnifica pentru noi cuvintele lui Isaia citate de Domnul din Nazaret? Este chemarea de a trăi în libertate, fără supunere, despre care vorbește sfântul Paul?

Dacă ar fi doar o chestiune de alegere

Când vorbim despre libertate, ne gândim deseori la o simplă condiție, la o calitate a acțiunilor noastre; acționez liber când pot face ce vreau, fără să mă forțeze cineva ori să mă

restricționeze. Este experiența libertății pe care o avem când putem alege noi înșine. În fața unei întrebări ca, de exemplu: „Luați o prăjitură cu ciocolată sau un fruct?” persoana care poate alege una sau cealaltă pare mai liberă și alege ce preferă, pentru motivul pe care și-l asumă. Un diabetic, în schimb, este obligat să ceară un fruct. În acest sens precis, persoana cea mai liberă este cea a cărei alegere este cea mai largă, cea care are mai multe alternative și mai puține elemente care să o determine către o direcție. De aceea, faptul de a avea bani îți lasă un mare sentiment de libertate; deschide numeroase posibilități, care sunt interzise celor care nu au. Și absența angajării dă un mare sentiment de libertate, deoarece, aparent, nu există nimic care să poată dicta sau restrânge deciziile.

Desigur, absența constrângerii este una din condițiile libertății, fără să o

epuizeze. De altfel, unele modele de libertate care traversează istoria au trăit în spatele gratiilor. Exemplu lui Thomas Morus în Turnul Londrei este paradigmatic. Din punct de vedere al alegerii, el nu este deloc liber; și totuși... La fel se întâmplă cu figuri mai recente sau cu primii martiri. Orice formă de persecuție este o tentativă de distrugere a libertății, dar nu există un mijloc pur extern care poate reuși s-o facă. De aceea Isus spune: „Nu vă temeți de cei careucid trupul, dar nu pot ucide sufletul” (Mt 10,28). Libertatea nu este pur și simplu o conduită, ci capacitatea de a decide, sau de a lua poziție asupra unui mod de conduită, în profunzimea ființei noastre, dincolo de ceea ce ne dictează circumstanțele în care ne aflăm.

Pe de altă parte, libertatea pe care o experimentăm în alegerile noastre individuale are adesea o sferă de aplicare destul de limitată. Când ne

gândim la persoanele care au intrat în istorie pentru modul în care și-au trăit libertatea, nu din aceasta reiese cel mai adesea. Putem trece, mintal, în revistă numele a trei sau patru persoane, cunoscute din lumea întreagă, ori pur și simplu apropiate nouă, pe care le considerăm modele de libertate. Ce reiese din viața lor? Ce anume face din ele modele pentru noi? Probabil că nu le admirăm, deoarece ele și-au putut alege întotdeauna mâncarea preferată, sau pentru că nu s-au căsătorit niciodată ca să-și poată schimba partenerul când aveau cheful s-o facă. Este mai degrabă vorba despre persoane care s-au eliberat de tot ceea ce le putea lega, pentru a se dărui din plin la ceva (o cauză bună) sau cuiva, pentru a-și dărui întreaga lor viață. Iar ele sunt exemple de libertate, cu siguranță, pentru că ele au mers cu devotamentul lor până la capăt. Dacă Thomas Morus ar fi jurat supunere lui Henric al VIII-lea contra

conștiinței sale, chiar dacă ar fi făcut-o în mod liber, el nu ar fi intrat în istorie cum a făcut-o. Dacă sfântul Paul, în loc să caute să-l facă cunoscut pe Cristos până la a-și da viața pentru el, ar fi decis să-și părăsească vocația și s-ar fi întors să se instaleze ca fabricant de corturi, chiar dacă ar fi făcut-o liber, nu ne-ar apărea ca un model de libertate. Astfel, pentru a înțelege bine libertatea, trebuie mers dincolo de simpla posibilitate de a alege.

O comoară pentru care să-ți dai viața

Evanghelia ne vorbește despre o experiență de libertate, care constă chiar în renunțarea la orice posibilitate de a alege: „Împărăția cerurilor este asemenea comorii ascunse într-un ogor, pe care un om, găsind-o, o ascunde și, plin de bucurie, merge și vinde tot ce are și cumpără ogorul acela. La fel,

împărăția cerurilor este asemenea unui negustor care caută mărgăritare frumoase. Când găsește un mărgăritar de mare valoare, merge, vinde tot ce are și îl cumpără (Mt 13,44-46). Personajele din aceste scurte parabole renunță la tot pentru ceva util. Ele renunță la alegerea lor, se angajează pe deplin în ceva și nu au impresia că renunță la libertatea lor, ci că fac cu ea cel mai bun lucru. În realitate, este experiența oricărui îndrăgostit. Nu vede vreun inconvenient să nu poată ieși cu ceilalți; el a dat totul pentru cea pe care o iubește; pur și simplu vrea să o iubească și să o iubească în fiecare zi mai mult. Nu are impresia că își pierde libertatea; din contră, înțelege că nu poate face nimic mai bine din libertatea sa decât să o iubească, această comoară, această perlă fină.

Această singură considerație ne permite să realizăm că libertatea alegerii, fiind o dimensiune a

libertății, este subordonată alteia, mult mai profundă: cea de a putea iubi ceva (sau pe cineva). Această altă dimensiune ar putea fi numită *libertate de adeziune*. Este libertatea pe care o punem în practică atunci când iubim și care ne permite să înțelegem că „libertatea și dăruirea de sine nu se contrazic, ci se susțin reciproc” [2]. Dăruindu-ți întreaga viață, nu îți pierzi libertatea, ci o trăiești cu mai multă intensitate: „Când o dăruiești de bunăvoie, libertatea reînnoiește iubirea în fiecare clipă. A se reînnoi înseamnă a fi continuu tânăr, generos, capabil de mari idealuri și de mari sacrificii” [3]. Când, după o zi intensă, nu ne rămâne decât un pic de timp liber și când, conștienți că nu ne-am consacrat timp pentru rugăciune, hotărâm să o facem în loc să ne odihnim și să privim știrile, ne folosim libertatea într-o manieră care ne susține devotamentul; cheia ce rezolvă această dilemă se găsește,

încă o dată, în iubire. Tot așa, o mamă de familie acționează liber când se ocupă cu iubire de un copil bolnav, chiar dacă aceasta îi schimbă planurile. Această dăruire de sine îi procură o bucurie pe care nu ar fi avut-o făcând ceea ce avea de gând să facă sau ceea ce îi convenea să facă în momentul acela.

Dar noi putem merge mai departe. Când ne investim toată viața în ceva (sau alături de cineva), această iubire ne modelează, ne face din ce în ce mai mult „noi înșine”: o persoană unică, cu un nume și un prenume. De exemplu, Tereza de Calcutta.

Imaginați-vă o clipă că i s-a oferit o vilă pentru a-și petrece liniștită ultimii ani ai vieții sale și un ONG pentru a se îngriji de săracii de care se ocupa: ce ar fi răspuns? Libertatea cu care și-a trăit viața nu a constatat în a putea să părăsească totul și să se odihnească liniștită, ci, cu siguranță, în a îmbrățișa binele, pe Cristos,

prezent în cei mai săraci, în toată viața sa și să se debaraseze de orice obstacol în îndeplinirea acestui ideal.

De fapt, am putea ușor găsi exemple asemănătoare în viața altor numeroși sfinți. Ceea ce îi anima în orice caz, era dorința de a fi fideli în Iubirea căreia ei îi dăduseră totul; să răspundă chemării care îi trimisese în mijlocul lumii, cu o misiune care le modela viața. Putem aminti, de exemplu, ceea ce scria sfântul Josemaría în 1932: „Două căi se prezintă: să studiez, să obțin o catedră și să devin savant. Mi-ar plăcea acest lucru și îl văd realizabil. A doua: să îmi sacrific ambiția și chiar nobila dorința de a ști, mulțumindu-mă să fiu discret, nu ignorant. Calea mea este a doua: Dumnezeu mă vrea sfânt și mă vrea pentru Lucrarea sa” ^[4]. Aceasta se poate numi *libertate interioară*: sursa care îmi explică faptul că acțiunile mele nu răspund nici capriciului de

moment, nici mandatelor exterioare, nici chiar valorii obiective reci a lucrurilor, ci acestei comori ascunse pentru care am dat totul: Iubirea care a venit să mă caute și care mă cheamă să o urmez. Numai pornind de la această chemare, mult mai bine decât să pleci de la o serie de obligații exterioare, poți înțelege nebunia sfinților.

Desigur, să acționezi cu o libertate interioară nu înseamnă că nimic nu este costisitor. Vorbind despre viața noastră interioară, Mons. Ocáriz amintea deseori ceea ce spunea sfântul Josemaría: „Nu este bine să gândești că nu este posibil să facem cu bucurie decât lucrurile care ne plac” ^[5]. Reluând această frază, el scria: „Este posibil să facem cu bucurie – și nu fără tragere de inimă – ceea ce costă, ceea ce nu ne place, dacă o facem din iubire și deci de bunăvoie” ^[6]. O facem cu toată libertatea, pentru că înțelegem că

răspunde iubirii pe care o purtăm în inimă. Cu alte cuvinte, poate că astăzi nu am chef, poate că nu înțeleg de ce trebuie să fac acest lucru... dar o fac pentru că știu că face parte din iubirea pe care am îmbrățișat-o cu viața mea și că, în această măsură, sunt capabil s-o iubesc. Când acționez în felul acesta, nu o fac automat sau pur și simplu pentru că „trebuie să fac acest lucru”, ci „pentru și cu iubire”, cu o voință actualizată. Cu timpul, ceea ce fac acum fără tragere de inimă, împins de iubirea pentru cel căruia mi-am dat viața, va dobândi cea mai profundă semnificație. „A percepe vocația ca pe un dar al lui Dumnezeu – și nu ca pe un simplu ansamblu de obligații – chiar și când sufăr, este de asemenea o manifestare a libertății spiritului” ^[7].

Libertatea ca răspuns

Cultura actuală dominantă concepe deseori libertatea ca pe o simplă capacitate de a alege în orice moment fără constrângere, nici fermitate: a pune acest lucru în discuție ar fi o amenințare la libertate. Dar, este un fapt că să alegi un lucru înseamnă deseori să renunți la altele, că a vrea nu înseamnă în mod necesar a putea, iar ceea ce ne pare a fi un proiect solid poate eșua cu ușurință.

Antropologia creștină propune o relație mult mai armonioasă și liniștită cu libertatea, deoarece o înțelege ca pe un dar și o chemare. Noi am fost „chemați la libertate” (Gal 5,13) și nu la o libertate amorfă sau goală de sens, ci la „libertatea glorioasă a copiilor lui Dumnezeu” (Rom 8,21). Este adevărata noastră filiație divină care ne face liberi (cf In 8,31-32). Libertatea noastră nu este deci o activitate spontană care pornește fără să știm de unde și

încotro. Libertatea noastră este, în dimensiunea sa cea mai profundă, un răspuns la iubirea care ne precedă. De aceea sfântul Josemaría putea descrie viața interioară, în ceea ce ea are de luptat, ca acționând „pentru că așa voim [...] corespunzând harului Domnului” ^[8]. Noi îl îmbrățișăm de bunăvoie pe cel care „ne-a iubit mai întâi” (cf. 1In 4,19) și încercăm, cu toate puterile noastre, să răspundem la această iubire. Iar acest lucru, care poate părea puțin abstract, are în realitate consecințe foarte concrete. De exemplu, în fața diferitelor alegeri pe care le facem zilnic, putem întreba: „Unde mă va duce asta? Este în conformitate cu iubirea lui Dumnezeu, cu condiția mea de copil?”

Prin urmare, atunci când trăim libertatea ca un răspuns, descoperim că nu există motor mai puternic în viața noastră decât să păstrăm vie

amintirea Iubirii care ne cheamă. Este tot atât de adevărat pe plan uman; nu există forță mai mare pentru cineva decât conștiința că este iubit. Ca iubitul care știe că iubita lui contează pe el: „Glasul iubitului meu: iată, vine săltând pe munți și sărind pe coline! Iubitul meu se aseamănă cu o gazelă sau cu puiul de cerb. Iată, el stă în spatele zidului, se uită pe fereastră și privește printre zăbrele! Iubitul meu ia cuvântul și-mi zice: „Ridică-te, prietena mea, frumoasa mea, vino! Căci, iată, iarna a trecut, ploaia a încetat, s-a dus” (Ct 2,8-11). Cel care se știe iubit astfel de Dumnezeu, chemat să îmbrățișeze lumea întreagă cu Iubirea sa este gata de orice. Totul îi pare nimic în raport cu ceea ce a primit; el își va spune ca pe un lucru evident: „Că o viață este puțin lucru pentru a o oferi lui Dumnezeu!” ^[9]. Să ne dăm seama că „Dumnezeu ne așteaptă în fiecare persoană (cf, Mt 25,40) și că vrea să fie prezent în viața lor tot prin noi,

ne învață să oferim din plin ceea ce am primit. Iar în viața noastră, fiicele și fiii mei, noi am primit și continuăm să primim multă iubire. Să o dăm lui Dumnezeu și celorlalți este actul de libertate cel mai specific” ^[10] —.

Nu există teamă sau poruncă exterioară care să poată emoționa o inimă cum o face forța libertății care se identifică cu Iubirea sa, până în cele mai mici detalii. Sfântul Paul a spus-o cu convingerea celui care a trăit-o din plin: „Nici moartea nici viața, nici îngerii nici stăpânirile, nici cele prezente nici cele viitoare, nici puterile, nici înălțimile, nici adâncurile, nicio altă creatură nu va putea să ne despartă de iubirea lui Dumnezeu, care este în Cristos Isus, Domnul nostru”(Rom 8,38-39). Pentru ca iubire lui Dumnezeu să aibă această forță în noi, trebuie să cultivăm o profundă intimitate cu el, mai întâi în rugăciune. Aici,

contemplându-l pe Domnul, aflăm calea libertății și tot aici ne deschidem inima acțiunii transformatoare a Duhului Sfânt.

Faptul că adevărata libertate ia forma unui răspuns, a unui mare „da”, este legat de asemenea de o parte a moștenirii umane pe care sfântul Josemaría a vrut să o lase copiilor săi: umorul bun. Nu este vorba despre o simplă trăsătură de caracter, ci de o autentică forță – virtus – a libertății. Dacă viața creștinilor s-ar baza pe o decizie etică, pe lupta de a realiza o idee, aproape totul ar conduce spre o formă de lăncezeală, de descurajare sau de frustrare. Nu toți, deoarece există temperamente mai puternice, care chiar sunt stimulate de faptul de a fi obligate să înoate contra curentului. Totuși, situația este foarte diferită, dacă viața creștină își găsește originea în întâlnirea cu o Persoană care a venit să ne caute.

Această origine este aceeași care ne susține atunci când ne urmărim scopul cu toate puterile noastre, chiar dacă ne pare minim: „Nu că aş avea deja aceasta sau aş fi desăvârșit, dar urmăresc s-o cuceresc așa cum am fost și eu cucerit de Cristos Isus” (Fil, 3,12). El ne-a întâlnit, ne-a privit, a crezut în noi. Prin urmare, dacă ne simțim micimea, mizeria, noroiul - humusul - din care suntem făcuți, răspunsul nostru va fi la fel de umil cât și plin de umor”: noi vom răspunde dintr-un punct de vedere care, „dincolo de simplu caracter natural, ne permite să vedem latura pozitivă – și atât de necesar, amuzantă – a lucrurilor și a situațiilor” ^[11]. Desigur, suntem frământați din argilă; dacă, la un moment dat, am încercat să zburăm mai departe, nu este fiindcă l-am pierdut din vedere, ci pentru că există Cineva care ne cunoaște mai bine decât ne cunoaștem noi înșine și care ne invită să facem acest pas.

Dialogul dintre profetul Ieremia și Domnul (Ier 1,5-8) este foarte frumos și foarte interesant. Puțini profeti au suferit atâta ca el pentru a reda cuvântul lui Dumnezeu, prezent în mijlocul poporului său. Inițiativa a fost luată de Dumnezeu: „Înainte chiar de a te modela în sânul mamei tale, te cunoșteam; înainte să te naști, te-am consacrat; eu fac din tine un profet pentru popoare”. Cât despre Ieremia, pare să nu-și perceapă decât propria insuficiență: „Iar eu spun: «Ah! Doamne, Dumnezeul meu! Iată, eu nu știu să vorbesc, sunt un copil!»”. Dar Dumnezeu nu abandonează: „Nu spune: «Sunt un copil!» Vei merge la toți la care te voi trimite; vei spune tot ce îți voi porunci”. Cum poate profetul să meargă mai departe, care va fi securitatea lui, porunca pe care a primit-o? Mai mult decât atât, îi spune: „Nu te teme, căci eu sunt cu tine pentru a te elibera”. Uneori, cel mai rău dușman al libertății noastre

suntem noi înșine, mai ales când pierdem din vedere adevărata bază a existenței noastre.

Până la urmă, ceea ce este uimitor, nu este că suntem slabi și că noi cădem, ci că, fiind slabi, ne ridicăm neîncetat; că există încă loc în inimile noastre spre a visa visurile lui Dumnezeu. El contează pe libertatea noastră și pe lutul nostru. Este vorbă să privim mai mult spre el și mai puțin spre incapacitatea noastră. Intimitatea cu Dumnezeu, încrederea în El: iată sursa forței și lejeritatea necesare pentru a trăi în mijlocul lumii ca și copii ai lui Dumnezeu. „Un autor a zis că îngerii pot zbura deoarece ei nu se iau prea în serios. Și poate am putea și noi zbura un pic mai mult, dacă nu ne-am lua atâta în serios” ^[12] ____.

[1] Cf. J.M. Casciaro, „Duhul Sfânt în evangheliile sinoptice”, în P. Rodríguez et al. (eds.), *El Espíritu Santo y la Iglesia*, Eunsa, Pamplona 1999, p. 65.

[2] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 31.

[3] *Ibid.*

[4] Sfântul Josemaría, *Însemnări intime*, nr. 678, citat din *Drum*, ediție istorico-critică.

[5] Sfântul Josemaría, *Scrisoare 13*, nr. 106.

[6] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 6.

[7] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 7.

[8] Sfântul Josemaría, *Scrisoare 2*, nr. 45.

[9] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 420.

^[10] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 4.

^[11] Mons. F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 6.

^[12] Benedict al XVI-lea, *Interviu la Castelgandolfo*, 5 august 2006.

Lucas Buch – Carlos Ayxelà

.....

pdf | document generat automat din
<https://opusdei.org/ro-ro/article/foarte-umani-foarte-divini-xviii-libertate-interioara-sau-bucuria-de-a-fi-tu-insuti/>
(15.04.2025)